

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ SA PREPORUKAMA
NACIONALNOG MEHANIZMA ZA SPREČAVANJE TORTURE
O
POSETI NA GRANIČNOM PRELAZU
U MEĐUNARODNOM AERODROMU “ADEM JASHARI” U PRIŠTINI

Za: G. Ekrem Mustafa, Ministar
Ministarstvo Unutrašnjih Poslova

G. Rashit Qalaj, Generalni direktor
Policija Kosova

G. Shaban Guda, Direktor
Departman za granice, Kosovska policija

Priština, dana 07. maj 2019. godine

UVOD

U skladu sa članom 135, stav 3, Ustava Republike Kosovo i članom 17 Zakona 05/L-019 o Ombudsmanu, Nacionalni Mehanizam Ombudsmana za sprečavanje torture (NMST) posetio je granični prelaz u Međunarodnom aerodromu “Adem Jashari” u Prištini.

NMST, na osnovu člana 17, Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, može da poseti u bilo koje vreme i bez najave sva mesta na kojima se nalaze lica lišena slobode, uključujući policijske stanice, centre za pritvor, zatvore, mesta gde se drže stranci lišeni slobode, psihijatrijske institucije, i institucije za socijalnu zaštitu. Pored toga, NMST može da poseti sva mesta gde postoji ograničenje slobode. Na osnovu ovog mandata, NMST je dana 13. februara 2019. godine posetio granični prelaz Međunarodni aerodrom “Adem Jashari” u Prištini (PMA).

Cilj posete

Cilj ove posete bila je sveobuhvatna procena poštovanja prava stranaca koji, na osnovu Zakona o strancima u Republici Kosovo i drugih relevantnih zakona, ne mogu da uđu na teritoriji Republike Kosova, i koji postaju predmet vraćanja u zemljama iz kojih su došli, ili koji se privremeno drže u prostorijama za zadržavanje na ulazu u PMA.

Sastav monitoring grupe

Monitoring ekipa u sastavu od rukovodioca NMST, pravnog savetnika za prevenciju torture, jednog lekara-savetnika, jednog psihologa-savetnika, i jednog savetnika za socijalni radnik, dva eksperta Saveta Evrope u svojstvu posmatrača.

Saradnja sa NMST tokom posete

1. Tokom posete ovom graničnom prelazu, saradnja policijskih službenika koji su bili na zadatku bila je potpuna. Ekipa je bez zakašnjenja imala pristup svim posećenim prostorijama i ekipi su obezbeđene sve informacije za obavljanje zadataka

Prostori za zadržavanje u graničnom prelazu PMA

2. Stranci koji žele da pređu granicu Republike Kosovo, a za to ne ispunjavaju zakonske kriterijume, i u slučaju da vazdušni prevoznik nije u mogućnosti da odmah vrati osobe, ista lica se drže u odvojenim prostorima u PIA. za 72 sata. Ovi prostori su poznati i kao posebni prostori na ulazu u aerodrom. Tokom posete NMST PMA-u nije bilo stranaca smeštenih u ovim prostorijama.
3. NMST smatra da bi nadležni organi trebalo da obaveste ovaj mehanizam svaki put kada u ovim prostorijama ima stranih građana, koji ne mogu da pređu državnu granicu. To bi ojačalo zaštitu njihovih osnovnih prava. Prema tome, putem ovog izveštaja, NMST zahteva od nadležnih organa da ga obaveste kada ima takvih slučajeva i slučajeva kada građani bivaju proterani sa teritorije Republike Kosova.

Smeštaj u posebnim prostorima PMA

Uslovi smeštaja

4. Standardi Evropskog komiteta za sprečavanje torture (u daljem tekstu CPT), zasnovani na Zakonu o strancima, koji je izdat 1997. godine, predviđaju da lica pritvorena na toj osnovi treba da imaju na raspolaganju adekvatne prostorije za spavanje, da imaju pristup njihovim koferima i pristup adekvatnim sanitarnim prostorijama, kao i ventilaciju (izlazak na svež vazduh) na dnevnoj bazi. Nadalje, ovi standardi predviđaju da strani građani u ovim prostorijama treba da imaju pristup hrani i, ako je potrebno, treba da imaju zdravstvenu zaštitu.
5. Tokom posete, NMST primetio je da ove prostorije pružaju dobre uslove za smeštaj, sa dovoljnim inventarom za lične stvari, čistoćom na odgovarajućem nivou, toaletima opremljenim higijenskom opremom, tuševima u veoma dobrom stanju i sa dovoljno veštačko osvetljenje. Na osnovu navoda službenika granične policije, strancima koji se drže u tim prostorijama daje se mogućnost da svakodnevno izlaze na čist vazduh. NMST smatra da ove prostorije ispunjavaju standarde utvrđene od strane CPT-a za osobe u zadržavanju, kojima se odbija ulazak na teritoriju određene države.

Kontakt sa spoljnim svetom

6. NMST smatra da je veoma važno da stranci, koji se drže u ovim prostorima, imaju kontakte sa spoljnim svetom. Na raspolaganju strancima za kontakte sa spoljnim svetom je pristup Internetu preko "wi-fi".

Zdravstvena zaštita

7. Zdravstvena jedinica, koja radi u okviru PMA, nije deo zdravstvenog sistema Republike Kosovo, ali je usluga koju organizuje PMA. Medicinsko osoblje PMA čine tri lekara opšte prakse i šest medicinskih sestara. Medicinske usluge se pružaju 24 sata za osoblje aerodroma i za lica koje su zadržane. Tokom posete u prostorima zdravstvene usluge, NMST je primetio da je ovaj medicinski centar opremljen svom potrebnom opremom: tri kreveta, lekovima, higijenskim medicinskim uređajima i dve ambulante sa pratećom opremom.
8. Prema rečima službenika granične policije, ako stranac koji se zadržava u ovim prostorima treba više specijalizovanih usluga u drugim javnim zdravstvenim ustanovama van PMA, on se šalje u te institucije, uz pratnju policijskih službenika.
9. NMST nije imao priliku da pregleda relevantnu medicinsku dokumentaciju, jer je medicinska služba bila uklonila sve zdravstvene dosjee u fizičkom obliku, i ti dosjei su sada transformisani u elektronske dosjee.

Informacije o pravnom statusu i njihovim pravima

10. U izveštaju o poseti međunarodnom aerodromu države u regionu u 2015. godini, objavljenom 2016. godine, CPT je, nakon posete, preporučio državnim organima da stranim građanima koji se nalaze u zadržavanju pruži najmanje jedan sat izlazak na čist vazduh, ukoliko se oni nalaze u prostorijama zadržavanja u ulaznim graničnim prelazima, da isti imaju pristup nizu

informacija, na nekoliko jezika, u pogledu njihovog pravnog statusa i njihovih prava, kao i pristupa medicinskim uslugama, ukoliko traže tako nešto.¹

11. Tokom posete, NMST je primetio da u prostorijama u kojima se smeste strani građani, koji ne mogu da pređu granicu Republike Kosovo, nema informacija u pogledu obaveštenja o tome kome i kako se oni mogu obratiti, ukoliko isti imaju žalbe u vezi sa tretiranjem od strane policijskih službenika ili žele da znaju o njihovom pravnom statusu i njihovim pravima.
12. Prema rečima službenika granične policije, stranci koji borave u tim prostorijama obaveštavaju se o svom pravnom statusu i svojim pravima putem brošura na različitim jezicima.

Na osnovu nalaza i konstatacija postignutih tokom posete PMA, na osnovu člana 135. stav 3. Ustava Republike Kosovo i člana 16. stav 4. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman preporučuje:

Ministarstvu Unutrašnjih Poslova:

- Prostorije za zadržavanje u ulaznim graničnim prelazima PMA da se opremaju relevantnim informacijama na različitim jezicima, putem kojih se stranci informišu o njihovim pravima, o njihovom pravnom statusu i o pravu na kontakt sa mehanizmima zaštite ljudskih prava.
- Da se NMST obavesti o svakom slučaju kada se stranci smeste na mestima za održavanje u graničnim prelazima u PMA, i o slučajevima proterivanja sa teritorije Republike Kosova.

U skladu sa članom 132, stav 3 Ustava Republike Kosovo („*Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom*“) i člana 28 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („*Autoriteti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, [...] treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja*“), ljubazno vas molimo da nas informišete o radnjama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari

Ombudsman

¹ Šta vise, vidi: <https://rm.coe.int/1680697c94>.